

ПОДКАСТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ

У статті висвітлено формування професійної компетентності сучасних фахівців в аспекті використання в навчальному процесі такої інтернет-технології, як подкаст. Закцентовано на сфері використання цієї інтернет-технології у навчальному процесі. Визначено дидактичний потенціал подкастів, які використовуються з освітньою метою. Розкрито сутність навчання за допомогою подкастів. Визначено чинники, котрі детермінують ефективність використання подкастів як сучасної інноваційної освітньої інтернет-технології. Також з'ясовано основні переваги дидактичного використання електронної пошти як сучасного засобу комунікації. Виокремлено низку ситуацій, типових для роботи викладача в системі електронного навчання. Водночас сформульовано цілі використання у навчальному процесі подкастів. Визначено педагогічні умови використання подкастів у навчальному процесі.

Ключові слова: інтернет-технологія, подкаст, професійна компетентність, навчальний процес, засіб комунікації.

На сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається суттєвий вплив на нього інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які використовуються в усіх сферах людської діяльності. Вони сприяють забезпеченню поширення інформаційних потоків у суспільстві, що має своїм наслідком утворення глобального інформаційного простору. Комп'ютеризація навчання є невід'ємною та важливою складовою цих процесів.

Діапазон використання комп'ютера в навчальному процесі є достатньо широким й охоплює ті сфери, які пов'язані безпосередньо з навчанням. Він варіюється від тестування сучасних фахівців, обліку їхньої успішності, ведення характеристик аж до гри. У навчальному процесі комп'ютер може бути як об'єктом вивчення, так і засобом навчання, тобто можливі два напрями комп'ютеризації навчання. У першому випадку засвоєння знань, навичок і вмінь сприяє усвідомленню можливостей комп'ютера, а також його використання при розв'язанні різних завдань, іншими словами, приводить до опанування комп'ютерною грамотністю. У другому випадку комп'ютер є потужним засобом підвищення ефективності навчання. Зазначені два напрями й утворюють основу комп'ютеризації навчання як соціального процесу [7, с. 9].

Проведений аналіз наукової літератури свідчить про те, що у вітчизняній педагогіці практично відсутні дослідження, в яких розкрито потенційні можливості використання ІКТ як засобу формування професійної компетентності фахівця. Безперечно цінність для визначення сутності та змісту ІКТ-компетентності становлять праці В.А. Адольфа [1], О.Б. Зайцевої [5], І.Ф. Ісаєва [6] та ін. Аналіз теоретичних досліджень і практичного досвіду сучасної педагогічної діяльності показує, що, незважаючи на пильну увагу до підвищення якості про-

фесійної підготовки студентів, проблема використання ІКТ як засобу формування професійної компетентності фахівців залишається недостатньо вивченою.

Сутність процесу інформатизації, який набув значного поширення в царині освіти і значною мірою впливає на динаміку розвитку сучасного суспільства, розкрито в працях як вітчизняних (А.А. Вербицький [3], Т.П. Вороніна [4], К.К. Колін [7] та ін.), так і зарубіжних учених (Д. Белл [2], А. Тоффлер [17] та ін.).

Мета статті – розкрити, як відбувається в навчальному процесі формування професійної компетентності сучасних фахівців за допомогою використання такої інтернет-технології, як подкаст.

З'явившись порівняно нещодавно (у 2004 р.), подкасти, котрі є звуковими або відеопередачами в Інтернеті, завойовують дедалі більшу кількість слухачів, які використовують їх із різною метою, в тому числі й навчальною. Подкасти використовують у блогах люди із різних країн для спілкування й обміну будь-якою інформацією [8, с. 143]. Як правило, вони мають певну тематику й періодичність видання. Зазначені інтернет-технології нового покоління дають змогу користувачам Всесвітньої мережі прослуховувати, переглядати, створювати й поширювати в ній аудіо- й відеопередачі [12; 13; 14]. Подкасти (від англ. *podcast* або *podcasting*) є, по суті, аудіоблогами. Англійське слово *podcast* походить від слів *I-Pod* (MP3-плеєр) і трансляції (радіомовлення, радіотрансляція) [16]. На відміну від звичайного телебачення або радіо, подкаст дає змогу прослуховувати аудіофайли й переглядати відеопередачі не в прямому ефірі, а в будь-який зручний для користувача час. Соціальний сервіс подкастів уможливорює як прослуховування чи перегляд користувачами мережі Інтернет уже розміщених раніше подкастів, так і створення ними своїх власних подкастів на будь-які теми. За тривалістю вони можуть бути від декількох хвилин до декількох годин [12, с. 68; 14, с. 9].

Аудіоблоги / подкасти – це ті самі мережеві щоденники, лише з аудіофайлами у форматі MP3. Подкастинг репрезентує створення та поширення аудіофайлів у MP3-форматі в мережі Інтернет, які можна слухати в режимі онлайн або завантажити в MP3-плеєр [16].

Подкасти поширюються переважно на основі замовлення. Зміст більшості популярних подкастів найбільше схожий на випуски радіопередач. Однак основна відмінність подкасту від живого мовлення полягає в тому, що, завантаживши свіжий випуск, його можна прослухати у зручний час у зручній обстановці [8, с. 143].

У системі подкастингу дані не потрібно завантажувати із сайту окремо й постійно контролювати, чи з'явилося щось нове на тому чи іншому сайті. Нова інформація автоматично завантажується на комп'ютер або MP3-плеєр. Для цього слід інсталювати відповідне програмне забезпечення, наприклад, *ITunes* або *Juice*, яке регулярно перевірятиме сайти й завантажуватиме нові аудіо- чи відеофайли [9, с. 79].

Технічно подкастинг не є революційним. Цей процес репрезентує просте впровадження мультимедіа-контенту (аудіо або відео) у RSS-канал. Але

щодо своїх можливостей, подкастинг є синтезом переваг Інтернету та радіо (а іноді й телебачення), і вже сьогодні видно, що в найближчому майбутньому подкастинг матиме значний вплив на наше життя.

Саме у стандартизації на основі протоколу *RSS* і полягає принципова відмінність подкастингу від інших способів поширення цифрового аудіо й відео. Така стандартизація уможлиблює уніфікування створюваних різними авторами програм незалежно від конкретного їхнього змісту. Наявність єдиної форми подання аудіо- і відеопрограм є тим ключовим чинником, який визначає успіх подкастингу та постійно збільшує число слухачів і авторів подкастів. Іншою, не менш значущою відмінною рисою є динамічний характер подкастингу, тобто періодичність, або серійність, програм. Це не схоже на одноразову публікацію будь-яких мультимедійних матеріалів. Ще одна важлива причина поширення подкастингу полягає в тому, що всі програми є принципово безкоштовними для слухачів, а процедура замовлення є доволі простою. Наявність цих характеристик подкастингу, котрі є надзвичайно привабливими як для авторів, так і для слухачів, у свою чергу, стимулювала змістове розмаїття та багатство наявних і нових подкастів [8, с. 143].

Подкасти мають свої характеристики, котрі слід враховувати при розробленні методики навчання іноземних мов на основі подкастів. До цих характеристик належать можливості [11, с. 130]: а) розміщення в мережі Інтернет індивідуальних подкастів користувачів; б) створення особистої зони кожним автором подкасту, котра є необхідною для організації мережевого обговорення змісту подкасту; в) організації мережевого обговорення змісту подкаста в особистій зоні користувача сервісу за допомогою мікроблога або веб-форуму; г) створення та модерації особистої зони, котрі здійснюються автором подкасту; д) розміщення повідомлень при організації мережевого обговорення змісту подкасту, котре відбувається хронологічно (як у блозі або на форумі). Користувачі не можуть вносити зміни у зазначені повідомлення; е) доступності, котра виявляє себе в тому, що опублікований на сервері подкаст може бути переглянутий / прослуханий будь-яким зареєстрованим користувачем.

Виокремлюють три основних типи подкастів [15, с. 130–131]: 1) аудіо-подкаст; 2) відеоподкаст; 3) скрінкаст – нове явище, котре спростило навчання через Інтернет. Сутність скрінкаста полягає в тому, що за допомогою спеціальної програми записуються дії на екрані комп'ютера разом із аудіокоментарями, що ідеально використовується для пояснень у комп'ютерних програмах.

Можна також розподілити подкасти на подкасти організацій (радіостанцій, університетів тощо) та приватні подкасти блогерів.

Існують різні типи подкастів [16]: 1) автентичні подкасти (файли із записом носіїв мови); 2) подкасти, створені викладачами для своїх студентів; 3) студентські подкасти.

Виокремлюють такі основні жанри подкастів [10, с. 92]: аудіоблоги (аналог онлайн-щоденника), музика, техніка, комеді-подкаст, аудіокниги, освітні подкасти, інтерв'ю, новини, політика, радіовистави й радіошоу, спорт, ігри.

Використання подкастів у навчанні різних видів діяльності сприяє [10, с. 92]: підвищенню мотивації до вивчення іноземних мов; появі вибору у відборі цікавого фонетичного матеріалу; формуванню навичок аудіювання та здатності сприймати різні стилі мовлення з різними акцентами й інтонаціями; вдосконаленню навичок говоріння, котре стимулює обговорення тем, розширюючи тим самим кругозір сучасних фахівців.

Подкасти відкривають перед сучасними фахівцями низку можливостей. Так, зокрема, будь-який фахівець може записати свою промову на сайті, використовуючи певні технічні засоби, а також розмістити звукові файли, записані в інших програмах (наприклад, *Audacity* та *HandyBits*), або з диска, але в *MP3*-форматі. Крім того, подкасти можна використовувати як автентичні аудитивні матеріали для вдосконалення навичок аудіювання [16].

Також інтеграція подкастів до навчального процесу [8, с. 145]: а) дає змогу студентам удосконалювати навички аудіювання та читання; б) забезпечує реальну необмежену аудиторію для студентських робіт, що підвищує мотивацію та відповідальність студентів за зміст цих робіт; в) знайомить студентів із мережевими ресурсами, котрі пропонують багато цікавої і корисної інформації із виучуваних тем, за допомогою яких студенти розв'язують поставлені викладачем завдання; г) стимулює обговорення тем і дискусії виучуваною мовою у позанавчальний час.

У цілому, технологія роботи з подкастом збігається з технологією роботи над аудіотекстом і має чітку послідовність у діях викладача та майбутніх фахівців: попередні інструктаж і завдання; процес сприйняття й розуміння інформації подкасту; завдання, котрі контролюють розуміння почутого тексту. Добираючи чи розробляючи вправи до подкастів, спрямовані на формування аудитивних навичок і розвиток умінь аудіювання, слід урахувати рівні складності різних типів завдань [10, с. 93].

Так, для відпрацювання усного мовлення при роботі з подкастами можна використовувати діалогові аудіо- чи відеофрагменти, після прослуховування / перегляду котрих викладач ставить завдання передати письмово почуте (тобто, по суті, створити скрипт). Створивши власний скрипт і звіривши його з оригіналом, можна попрацювати з лексикою (словами), зробити літературний переклад уривку, що забезпечує пасивне запам'ятовування слів унаслідок багаторазового звертання до них.

Забезпечують подкасти й підґрунтя для творчості сучасних фахівців: створивши подкаст із "німим" відеоматеріалом, можна запропонувати точно відтворити манеру говорити й інтонацію героя, слова та мовленнєві обороти, котрі він використовує, або створити нову, власну озвучку сюжетного епізоду (намагаючись, аби підібрана озвучка відповідала міміці мовців) [15, с. 131–132].

Дедалі більше освітнього контенту створюється й публікується у вигляді подкастів, і викладачі та студенти мають прямий доступ до автентичного аудіо- та відеоматеріалу. Викладачі самі легко можуть створювати подкасти зі щоденними домашніми завданнями й публікувати їх на веб-сайті з потоком *RSS*. Студенти можуть замовити цей потік вдома й синхронізувати свої завдання, беручи їх із собою куди завгодно.

Студенти, у свою чергу, також можуть створювати та публікувати контент для своїх викладачів або інших студентів. Таким чином, подкасти передбачають участь не лише викладачів. До їхнього створення можуть і мають активно залучатися й самі студенти. Участь студентів, не в останню чергу, мотивована тим фактом, що у викладача не завжди є можливість індивідуальної роботи зі студентами в аудиторії, а їхню самостійну роботу з різних причин важко контролювати. У зв'язку з цим використання такої передової технології, як подкасти, в позааудиторній роботі привело б до вищої успішності. Насправді за такої обопільної роботи відбувається активне сприйняття студентами навчального матеріалу: вони створюють свої подкасти, котрі слухають як викладачі, так й інші студенти. Це можуть бути й виконання конкретних завдань, і роздуми на прослухані теми, й питання за матеріалами лекції. Особливо актуальним такий підхід є при існуванні різномовних груп, коли доводиться орієнтуватися на середнього слухача, у результаті чого страждають як слабкі, так і сильні студенти. Регулярне створення подкастів студентами дало б викладачеві забезпечити індивідуальний підхід у навчальному процесі, а студентам набутти впевненості й можливості подальшого зростання, що в цілому підвищило б якість освіти [8, с. 147].

В Інтернеті існують спеціальні сервери подкастів. Найефективніший спосіб знайти необхідний подкаст – це звернутися до директорії подкастів, обрати цікаву категорію і переглянути список подкастів, доступних до завантаження [11, с. 131]. Для тих, хто вивчає англійську мову директорія подкастів розміщена за адресами www.podomatic.com, www.bbc.co.uk, німецьку мову – www.podcast.de, французьку мову – www.worldlanguagespodcasting.com/wlangp/french.php.

Найідеальнішою платформою для впровадження подкастів у навчальний процес є вивчення ІМ. Більше того, можна говорити навіть про те, що у процесі вивчення іноземних мов уможливлується максимально повне розкриття потенціалу цієї технології, оскільки мова як засіб передавання інформації у цьому контексті є водночас й об'єктом вивчення. Нині оволодіння мовою відбувається значно швидше, якщо сучасні фахівці отримують великий обсяг інформації за обмеженого набору тем, кількість яких згодом поступово збільшується. Крім того, слід наголосити, що регулярне аудіювання тексту має системний ефект на всі інші навички сучасних фахівців, у тому числі й на загальну грамотність, і на здатність не лише сприймати ІМ, а й висловлюватися нею.

Говорячи про подкасти як про “гібрид радіо й Інтернету”, слід отримати з нього велику користь у процесі вивчення іноземних мов, оскільки подкаст є одним із могутніх сучасних мультимедійних засобів навчання. Також він є дуже зручним у використанні. Автентична аудіо- та відеоінформація йде постійним потоком. Її можна слухати в реальному часі або ж записати на будь-який носій, де вона може бути багато разів відтворена. І це є явною перевагою використання подкастів у реалізації мети навчання – формування комунікативної компетентності.

Освітні подкасти, присвячені вивченню іноземних мов, дають змогу розв'язати цілу низку методичних завдань, серед яких виокремлюють форму-

вання аудитивних навичок і вмінь розуміння іншомовного мовлення на слух, формування й удосконалення слухо-вимовних навичок (звикання до “чужого, іншомовного” мовлення), розширення та збагачення лексичного словника, формування й удосконалення граматичних навичок, розвиток умінь говоріння й писемного мовлення. Однак найприйнятнішим і найреалістичнішим завданням використання подкастів із навчальною метою залишається розвиток рецептивних аудитивних навичок при роботі з фонетичним, лексичним і граматичним матеріалом і вмінь розуміння іншомовного мовлення на слух – відокремлювати головне від другорядного, визначати тему повідомлення, членувати текст на смислові фрагменти, встановлювати логічні зв’язки, виокремлювати головну думку, сприймати повідомлення в певному темпі, певній тривалості, до кінця без пропусків. Все це готує сучасних фахівців до ситуацій реального спонтанного спілкування [15, с. 129–130].

Навчити сучасних фахівців розуміти усне мовлення є однією із найважливіших цілей навчання. Якщо на занятті викладач не користується аудіо-записами, нехай навіть цей викладач є носієм мови й досконало володіє мовою, його студенти навряд чи будуть готовими до розуміння усного мовлення за межами аудиторії. Грамотне ж використання аудіоматеріалів може значно сприяти підготовці сучасних фахівців до ситуацій реального спілкування та зняти можливі складнощі. Без оволодіння таким видом діяльності, як аудіювання, неможливо вивчити мову й користуватися іншомовним мовленням на тому рівні, котрий є необхідним на сучасному етапі розвитку суспільства.

Використання подкастів є дуже ефективним для розвитку навичок аудіювання. По-перше, звуковий матеріал, пропонований у подкастах, можна “скачати” й потім використовувати на заняттях неодноразово з будь-якими завданнями. По-друге, сучасним фахівцям пропонується можливість слухати носіїв мови. Подкасти є ефективними в тому, що вони дають змогу “звикнути” до “чужого мовлення”. Водночас вони є ще й зручними, оскільки не треба ходити й регулярно перевіряти сайт у пошуках оновлень, оскільки на подкаст можна зробити замовлення. Подкасти краще обирати з цікавої тематики. Методика, за якої сучасні фахівці багаторазово слухають різні тексти на цікаву для них тему, сприяє глибокому й усвідомленому розумінню виучуваної мови. Ця методика вимагає поступової зміни тем, що тягне за собою розширення мовної компетенції в цілому [8, с. 144–145].

Висновки. Таким чином, доходимо висновку про те, що використання в навчальному процесі інформаційно-комунікаційних технологій, у тому числі й інтернет-технологій, з метою формування професійної компетентності сучасних фахівців дає змогу організувати як індивідуальну, так і колективну форми роботи, сполучаючи в собі функції засобу спілкування, а також інструменту інформаційної та технічної підтримки діяльності викладача й сучасних фахівців. Виявлення й опис переваг і недоліків використання інформаційно-комп’ютерних технологій у навчальному процесі має перспективу в дослідженні особливостей використання інших інтернет-технологій, зокрема, блогів, вікі, електронної пошти, форумів, чатів тощо під час формування професійної компетентності сучасних фахівців.

Список використаної літератури

1. Адольф В.А. Выявление уровня информационной компетентности выпускников общеобразовательных учреждений / В.А. Адольф, И.Ю. Степанова, О.А. Гумеров // Информатика и образование. – 2007. – № 5. – С. 116–119.
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл. – М. : Академия, 2004. – 788 с.
3. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: Контекстный подход / А.А. Вербицкий. – М. : Высшая школа, 1991. – 207 с.
4. Воронина Т.П. Информационное общество: сущность, черты, проблемы / Т.П. Воронина. – М. : Логос, 1998. – 112 с.
5. Зайцева О.Б. Информационная компетентность учителя образовательной области “Технология” / О.Б. Зайцева // Педагогика. – 2004. – № 7. – С. 17–22.
6. Исаев И.Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя / И.Ф. Исаев. – М. : Академия, 2004. – 207 с.
7. Колин К.К. Информационное общество / К.К. Колин. – Челябинск : ЧГАКИ, 2010. – 27 с.
8. Краснова Т.И. Использование подкастинга в преподавании иностранного языка / Т.И. Краснова // Прикладная филология: идеи, концепции, проекты : сб. статей VI Междунар. науч.-практ. конф. – Томск : Изд-во ТПУ, 2008. – Ч. 1. – С. 142–149.
9. Палкова А.В. Применение сервисов Веб 2.0 в преподавании иностранных языков / А.В. Палкова // Преподавание иностранных языков в мультимедийном пространстве. – Тверь : Тверской гос. ун-т, 2012. – С. 69–85.
10. Салин Б.С. Некоторые аспекты использования подкастов в обучении английскому языку / Б.С. Салин // Современные проблемы науки и образования. – 2010. – № 4 – С. 91–93.
11. Соломатина А.Г. Развитие умений говорения и аудирования учащихся посредством учебных подкастов / А.Г. Соломатина // Вестник Томского государственного университета. Серия: Язык и культура. – 2011. – №2 (14). – С. 130–134.
12. Сысоев П.В. Методика обучения иностранному языку на основе новых информационно-коммуникационных Интернет-технологий / П.В. Сысоев, М.Н. Евстигнеев. – М. : Глосса-Пресс; Феникс, 2010. – 177 с.
13. Сысоев П.В. Технологии Веб 2.0 в создании виртуальной образовательной среды для изучения иностранного языка / П.В. Сысоев, М.Н. Евстигнеев // Иностранные языки в школе. – 2009а. – № 3. – С. 26–31.
14. Сысоев П.В. Технологии Веб 2.0: Социальный сервис подкастов в обучении иностранному языку / П.В. Сысоев, М.Н. Евстигнеев // Иностранные языки в школе. – 2009б. – № 6. – С. 8–11.
15. Тихонова Е.В. Использование современных электронных устройств как средство повышения эффективности интеграции Интернет-технологий в лингвообразовательное пространство / Е.В. Тихонова // Современные модели в преподавании иностранных языков и культур в контексте менеджмента качества образования : сб. матер. V Всерос. (с междунар. участием) науч.-метод. конф. – М. : РГСУ, 2011. – С. 127–140.
16. Яценко Ю.С. Подкасты в учебном процессе [Электронный ресурс] / Ю.С. Яценко // Мастер-классы для преподавателей английского языка. – Режим доступа: http://internetineflt.narod.ru/MK_1_3.html.
17. Toffler A. The Third Wave / A. Toffler. – New York : Bantam Books, 1990. – 540 p.

Стаття надійшла до редакції 29.01.2014.

Данилюк С.С. Подкаст как средство формирования профессиональной компетентности современных специалистов

В статье освещено формирование профессиональной компетентности современных специалистов в аспекте использования в учебном процессе такой интернет-техно-

логи, как подкаст. Внимание акцентировано на сфере использования этой интернет-технологии в учебном процессе. Кроме того, определен дидактический потенциал подкастов, используемых в образовательных целях. Раскрыта сущность обучения с помощью подкастов. Определены факторы, детерминирующие эффективность использования подкастов как современной инновационной образовательной интернет-технологии. Также выяснены основные преимущества дидактического использования подкастов как современного средства коммуникации. Выделен ряд ситуаций, типичных для работы преподавателя в системе электронного обучения. Одновременно сформулированы цели использования в учебном процессе подкастов. Определены педагогические условия использования подкастов в учебном процессе.

Ключевые слова: интернет-технология, подкаст, профессиональная компетентность, учебный процесс, средство коммуникации.

Danylyuk S. Podcast as a Means of Formation of Modern Specialists' Professional Competence

The paper deals with the highlighting of the formation of modern specialists' professional competence in the aspect of the usage of such Internet technology as podcasts in the educational process. Attention is focused on the sphere of usage of this Internet technology in the educational process. Podcasts give an opportunity to listen to audioprograms and watch videoprograms not on air, but at any convenient for the user time. The social service of podcasts enables both listening and watching by users of posted earlier podcasts in the Internet, or create their own podcasts on any topic. Besides, the didactic potential of e-mail, which is used for educational purposes, is defined. Using podcasts in teaching a variety of activities contributes to: enhancing of motivation for learning foreign languages, the emergence of choice in the selection of interesting phonetic material, the skills of listening and the ability to accept a variety of styles of speech with different accents and intonations, improving the speaking skills, which stimulates discussion of topics, expanding thereby the horizons of future philologists. The essence of learning with the help of podcasts is revealed. The factors that determine the effectiveness of using podcasts as a modern innovative educational Internet technology are outlined in the article. The main advantages of the didactic usage of podcasts as a modern means of communication are also found out. In particular, any student may record his voice on site using a number of technical means and also to place sound files stored in other applications, or from the disk, but in MP3-format. Furthermore, podcasts can be used as authentic materials to improve modern specialists' auditory skills. A number of situations, typical of a teacher's work in the system of e-learning, is singled out. Simultaneously aims of usage of podcasts in the educational process are formulated. Pedagogical conditions of usage of podcasts in the educational process are defined.

Key words: internet technology, podcast, professional competence, teaching process, a means of communication.